

Hozzászólás

A COLLEGIUM BUDAPEST ÉS A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Válasz Berend T. Iván szeptemberben
megjelent hozzászólására

Berend T. Iván a Magyar Tudomány szeptemberi számában hozzászólott a Collegium Budapestről szóló korábbi cikkemhez: nehezményezte, hogy történész létemre pontatlanul ismertetem a Collegium történetét, és „kivülről jött kezdeményezésnek” tüntetem fel azt, ami valójában legelőször is személyesen tőle, az MTA akkori elnökétől indult ki, s amelynek megvalósításában az MTA a későbbiekben is komoly szerepet játszott. Mint rövid válaszomban siettem leírni, valóban illett volna az MTA folyóiratában jobban hangsúlyozni az Akadémia ez ügyben játszott szerepét, bár nem a Collegium Budapest története volt a kérdéses cikk témája, hanem a legutóbbi év tevékenysége. De örülök, hogy Berend T. Iván írása most alkalmat ad ennek bepótlására.

A Wissenschaftskollegban töltött 1990-91-es évben hallottam Berend T. Ivánnak az MTA elnökeként 1989-ben tett javaslatáról, amelynek valóban fontos szerepe volt abban, hogy a Wissenschaftskolleg vezetői elkezdtek foglalkozni a Collegium Budapest megalapításának gondolatával. Ennek nyomán azonban ők kezdték meg azokat a tárgyalásaikat, amelyekben meggyőztek hat európai államot és számos magánalapítványt, hogy adják össze a tervezett intézet

első öt évéhez szükséges közel húszmillió márkát. 1991-ben figyelemmel kísérhettem a megalapítással kapcsolatos tárgyalásokat: az intézmény felépítéséhez, működtetéséhez szükséges tartós nemzetközi segítségért és mindenekelőtt az első öt évre szükséges teljes pénzüsszeget felkínáló alapítók a magyar államtól csak a Collegium funkciójához méltó, alkalmas székház felajánlását kérték. Ebben azonban igencsak vonakodtak a „külföldi” kezdeményezést bizalmatlanul szemlélő akkori minisztériumi emberek, s ez 1991-ben majdnem zsákutcába juttatta a tárgyalásokat. Ebből két kezdeményezés tudta megtalálni a kiutat: *Granasztói György*, aki megnyerte *Antall Józsefet* a Collegium támogatására, és *Kosáry Domokos*, az MTA új elnökéé, akinek az 1991-es tárgyalások során tett nagyvonalú gesztusa – az MTA Nyelvtudományi Intézetének más helyre költöztetése – tette lehetővé, hogy elfogadható ajánlat szülessen a megalapítandó Collegium Budapest székházára: az MTA kezelésében levő volt budai Városházára.

Az MTA-val azóta is igen szorosan együttműködik a Collegium Budapest. Az MTA elnöke *ex officio* tagja a Collegium Kuratóriumának (1997-től „Közgyűlésének”). *Kosáry Domokos* 1997 után a Collegium tiszteletbeli tagja (*honorary fellow*) lett. *Glatz Ferenc* 1997 és 2002 között a Collegium Budapest Közgyűlésének elnökhelyettese

volt, 2002-ben *Vizi E. Szilveszter* vette át tőle ezt a funkciót. *Vékás Lajos*, a Collegium alapító rektora nagy súlyt fektetett az MTA tagjaival és kutatóintézeteivel való kapcsolatok kiépítésére, és magam is ezen fáradozom *permanent fellow* kollégáimmal, *Kornai Jánossal* és *Szathmáry Eörsszel* együtt. Az elmúlt tíz év nagy számú közös tudományos rendezvénye és kutatóprogramja mellett ezt segíti elő az Akadémia vezetőinek bevonása a meghívásokról és a tudományos projektekről döntő nemzetközi Tudományos Tanácsba. *Marosi Ernő*, az MTA Művészettörténeti Intézetének volt igazgatója (jelenleg az MTA elnökhelyettese) 1997 és 2001 között volt e testület tagja, 2001-től részt vesz benne *Kroó Norbert*, az MTA főtitkára. Több más magyar akadémikus is tagja (vagy volt tagja) e Tudományos Tanácsnak (*Heller Ágnes*, *Szegedy-Maszák Mihály*, *Vékás Lajos*, *Vida Gábor*).

A Collegium Budapest és az MTA együttműködésének egyik fontos területe a „kiválósági központok” (*centres of excellence*) 1999-2000-es EU pályázatához kapcsolódik. A pályázat kiírásához vezető „lobbizásban” kulcsfontosságot játszott a Collegium által szervezett 1997-es nemzetközi konferencia,

és nagy siker, hogy a Collegium Budapesttel együtt öt magyar akadémiai intézet bekerült a 186 benyújtott közép-kelet-európai pályázat közül elfogadott 36 közé: a KFKI, a KOKI, a Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet, a Szegedi Biológiai Központ és a SZTAKI pályázata. Ezekkel az intézetekkel azóta is szoros együttműködést folytat a Collegium Budapest. Az MTA és a Collegium „európai” együttműködései közül megemlíteném még az európai régiókról 2000-ben közösen rendezett budapesti konferenciát, amely az EU Bizottság tudományos tanácsadó testülete által évenként kétszer más-más városban megrendezett (*Carrefour*-nak nevezett) konferenciák sorozatába illeszkedett, és amely fontos szerepet játszott EU-s tudományos kapcsolatrendszerünk kibővítésében.

Még egyszer köszönöm tehát Berend T. Ivánnak, hogy emlékeztetett, mindezekről az MTA-hoz fűződő kapcsolatokról külön szólni érdemes az MTA folyóiratában. Abban a reményben, hogy a Collegium Budapest ügyét az Akadémia a továbbra is támogatni fogja, átlátja stratégiai jelentőségét, és a jövőben is a sajátjának érzi.

Klaniczay Gábor

